

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

”פרשת נח” (גליון 2 שנת תשע”ב, א’ חשוון תשע”ב, 29/10/2011)

ב”ה

”נקודה טובה” לפרשת ”נח” - מגדל בבל

הפעם נעסוק בחטאם של בני דור הפלגה (מלשון פילוג), כמתואר בסוף פרשתנו (פרק יא).

(א) וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים:

(ב) וַיְהִי בְּנִסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בְקִעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וַיֵּשְׁבוּ שָׁם:

(ג) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ הֵבָה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשָׂרְפָה וְנִתְּהָ לָהֶם הַלְּבָנָה לְאֶבֶן וְהַחֲמֹר הָיָה לָהֶם לְחֵמֶר:

(ד) וַיֹּאמְרוּ הֵבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם פֶּן נִפּוֹץ עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ:

לכאורה, סיפור תמים ובלתי מזיק. האנושות מגיעה לבקעת שנער, מגלה את הטכנולוגיה של הבניה בעזרת הלבנים ומחליטה לבנות לגובה - מגדל. מתוך הקריאה צפות ועולות כמה שאלות:

• מדוע התורה מתמקדת בנושא הטכנולוגיה החדשה - הלבנה?

• מה רע בבניית מגדל גבוה וחדיש, שנועד לשמש כמגדלור, שיסייע לכל אובד דרך למצוא את דרכו חזרה הביתה (פן נפוץ על פני כל הארץ)?

• מה כל כך הרגיו את הקב"ה בפרויקט המגדל (האם היו שם חריגות בניה...)?!

חז"ל משלימים את התמונה ומגלים לנו שמטרת בניית המגדל לא היתה כה תמימה. המגדל לא נועד להיות (רק) מגדלור, אלא פלטפורמה למרידה נגד ריבונו של עולם.

”דור הפלגה אמרו, לא כל הימנו שיבור לו את העליונים וליתן לנו את התחתונים (אנחנו לא מסכימים שריבונו של עולם ישלט בעליונים – בשמים ויתן לנו רק את הארץ), אלא בואו ונעשה לנו מגדל ונעשה עבודת כוכבים בראשו (פסל של עבודה זרה) וניתן חרב בידה ותהי נראית כאילו עושה עמו (עם הקב"ה) מלחמה” (בראשית רבה, לח).

האנושות לא מוכנה להשאיר את העליונים - השמים, לשלטונו של ריבונו של עולם ולכן היא נכנסת לפרויקט בניה מגלומאני ושאפתני - בניית המגדל הגבוה בתבל, שמטרתו – מרידה והתרסה נגד הא-ל הבורא והיוצר. מגדל שכל כולו קריאה אנטי אלוקית – אתה לא הריבון והשליט...

פרשת דור הפלגה הינה רלבנטית מאד גם ובפרט לדור ההיי-טק המודרני. שני כוחות ויתרונות, סייעו לבני דור הפלגה בביצוע הפרוייקט: הראשון - טכנולוגיה והשני – כוחה של האחדות החברתית. את שני הכוחות הללו, ניצלה האנושות לרעה. הלקח העולה מן הדברים הוא, שיש להשתמש בכוחות, ביתרונות ובכלים שריבונו של עולם נתן לנו, לטובה - ליצירה חיובית. כדברי האזהרה של הקב"ה לאדם הראשון: ”תן דעתך (תיזהר) שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם תקלקל, אין מי שיתקן אחריך” (מדרש קוהלת רבה, ז).

הטכנולוגיה – התורה מספרת לנו במפורש על לידתה של 'המצאת המאה' - הלבנה: ”וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ (עבודת צוות...) הֵבָה נִלְבְּנָה לְבָנִים וְנִשְׂרָפָה לְשָׂרְפָה ...”.

כל עוד נעשתה הבניה בעזרת אבנים גדולות וכבדות, אי אפשר היה לבנות לגובה. המצאתה של

”נקודה טובה” לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

הלבנה – הקלה והחזקה, היא היא שאיפשרה בניה לגובה ונתנה את היכולת לבנייתו של המגדל.

הטכנולוגיה מנין?

התורה אומרת במפורש, שהרשות לשלוט בעולם והכלים לכך, הם **מתנה אלוקית מבורא העולם**, לאדם. עם בריאת העולם, נתן הקב”ה **רשות** לאדם לנהוג בעולמו של הא-ל כבעל בית, כדברי הפסוק: **”והארץ נתן לבני אדם”** (’יתהלים’ קטו, טז). רשות זו מופיעה לראשונה בדברי הקב”ה לאדם וחוה:

”ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ ו**כַּבְּשׁוּ** ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרמשת על הארץ” (בראשית’ א, כח).

הקב”ה נתן ביד האדם את הבריאה כולה והרשה לו גם למשול ולרדות בבעלי החיים לשימוש. לשון **הכיבוש** המופיעה בפסוק, מבטאת רשות לנהוג כבעולם כמנהג בעלים, לקחת ולהשתמש מכל אשר סביבו, לצרכיו.

ברכת ה’ איננה רק אמירה, אלא גם מתן כוחות ויכולת למימוש וביצוע של הברכה. הקב”ה נתן לאדם את המדע ואת טכנולוגיה, שבכוחו הוא **כובש את הטבע** ומכניע אותה לשימוש ולתועלתו. מכוח ברכה זו הצליח האדם לפענח את הטבע, ללמוד את חוקיו, לנסח אותם בכלים מתמטיים, לבצע אנליזות ותכן ולבנות כלים טכנולוגיים מתקדמים לשימוש.

ועתה, לכוח השני שסייע בבניית המגדל - **הכוח החברתי**.

האחדות - הפרשה פותחת בהכרזה: **”וַיְהִי כֹל הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים”** - אחדות. ללמדך, שרק מתוך הכוח החברתי - בכוח האחדות והשותפות, הצליחה האנושות להרים פרויקט בינלאומי, כה גדול ושפתני של בניית המגדל.

האחדות, ה’יחוד’ והשיתוף, הם כוח אדיר. יתרונו של היחוד הוא בתופעת ה**סינרגיה** (איגבור-בעברית צחה ותקנית) - שמשמעותה ‘מכפיל כוח’. כי שיתוף הפעולה ועבודת צוות, גורמים ל’שלם’, להיות יותר גדול מסך חלקיו. האחד עוזר ומסייע לחבירו בעבודה, ברעיון ובעצה ויחד, תפוקתם גדולה יותר. מכוחה של הסינרגיה והשותפות, חיבור של אחד ועוד אחד, שווים לא רק לשתיים, אלא גם לשלוש ואף יותר... כדבריו של קוהל: **”טובים השניים מן האחד.. כי אם יפלו האחד יקים את חברו ואילו האחד שִׁפּוֹל וְאֵין שְׁנֵי לְהַקִּימוֹ”** (ד, ט-י).

ועתה הגענו ל**סופו של סיפור** - כאשר הקב”ה ראה שהאדם השתמש בכוחות שקיבל ממנו כדי למרוד בו, הוא החליט לעשות יסוּף לתופעה. הוא **”בא”** לביקור **”לראת את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם”** (בראשית יא, ה). מאחר והאחדות היתה הכוח המניע לפשע, מחליט הקב”ה לזרוע באנושות מחלוקת ופירוד ואומר למלאכים: **”הֲבֵנָה נִרְדָּה וְנִבְלָה (נבלבל) שֶׁם שְׂפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ (יבינו) אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ”** - איש לא הבין את שפת רעהו וזה היה סופה של התקשורת וההרמוניה האנושית. כתוצאה מן המריבות והמלחמות שלידתם והורתם בחוסר התקשורת, התפצלה החברה העולמית לרסיסים שנפוצו לכל קצווי תבל. **”על כן קרא שְׂמָה בְּבָל כִּי שָׁם בָּלַל ה’ שְׂפַת כָּל הָאָרֶץ וּמִשָּׁם הִפְצִיחַ ה’ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ (שם ט).**

ומאז ועד היום, האנושות כולה מבולבלת מפוצלת, מפוזרת ומסוכסכת...

הפעם נסיים את מאמרנו לא בשיר, אלא בסיפור. מעשה ב”**דירה להשכיר**”, מפרי עטה של לאה גולדברג. הספר מספר על בית משותף בן חמש קומות הניצב “בעמק יפה בין כרמים ושדות”, כשבכל קומה גרה חיה שונה. אחת הדירות מתפנה ושורה של שוכרים מתייצבת לבחון את הדירה.

"נקודה טובה" לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

בעיני כולם הדירה נאה, אך בזה אחר זה הם מוצאים פגמים בשכנים שאינם ראויים בעיניהם ונוטשים את הבית. התרנגולת שמנה ועצלנית, החתולה - כושית, הקוקיה מפקירה את גוזליה ועוד חסרונות שונים ומשונים.

היונה (סמל השלום), מוצאת חסרונות רבים בדירה, אך מחליטה בכל זאת לגור בה דוקא בגלל השכנים הטובים ומעלותיהם הרבות... (הפוך על הפוך!).

הספר מדגים לנו את משמעויותיו של עימות (קונפליקט) בין תרבותי, הכולל גם גזענות, ודעות קדומות. עימות שסופו העדר תקשורת, מתחים, עוינות, שנאה וסכסוך.

ברחבי הרשת (או ה'מרשתת'), רצה גרסת 2011 לסיפור זה. גרסה ישראלית עדכנית העוסקת במגוון 'טיפוסים': לודמילה הרוסיה, אביעד ה-דוס, המלצר האתיופי, מוכר הפיצוחים התימני, תום השיינקנאי, קלמן החסיד, דוקטור גל המלומד, ועוד סטריאוטיפים (טיפוסים ומאפיינים) שונים ומשונים.

כאן אני משאיר לך הקורא ולדמיוןך, לנחש או לכתוב בעצמך את השיחות והעימותים בין הטיפוסים השונים, בסגנון 'דירה להשכיר' - 2011.

אני תפילה שנוצה לימים בהם יחזרו ההידברות, השלום והאחדות לשכון בחברה האנושית בכלל ובחברה הישראלית בפרט. ויתקיימו בנו שורותיו האחרונות של סיפור המעשה:

כך, בעמק יפה בין כרמים ושדות,

עומד מגדל בן חמש קומות (ואם תרצו- עולם בן חמש יבשות...)

ובמגדל גרים עד היום, שכנים טובים, חיי שלום.

והדרך היחידה לכך היא לעשות כמנהגה של היונה - להתמקד בטוב שבאדם.

את הרעיון הזה כבר למדנו לפני מאות שנים מפיו של רבי אלימלך מליז'נסק (מראשוני החסידות הראשית) בתפילתו:

"אֲדַרְבֶּהָ, (ריבונו של עולם, בבקשה) תִּן בְּלִבִּי שְׂנֵאָה כֹּל אֶחָד מֵעַלְת חֲבֵרֵינוּ וְלֹא חֲסִרוֹנִים... וְאֵל יַעֲלֶה שׁוֹם שְׂנֵאָה מֵאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ חֲלִילָה... אֲמֵן, כֵּן יִהְיֶה רַצוֹן".

ולסיום, בקשת משוב

קורא יקר

אתה ואני נפגשים יחד על דפי "נקודה טובה" מידי שבוע. אולם, מפגש זה היה עד עתה 'חד סטרי'. עתה, עם סיומו של מחזור תשע"א ותחילתו של מחזור חדש, **אשמח לקבל ממוך משוב** במייל חוזר לכתובת:

rothmoshe@gmail.com

- דרך מי אתה מקבל את הגליון?
- האם אתה נהנה מן הגליון (ממה כן וממה לא... אשמח לקבל הצעות לשיפור, או הצעות לנושאים שונים).
- האם אתה מעביר את הגליון לבני משפחה, חברים/ידידים/מכרים (לכמה? ומה התגובה שלהם?).

"נקודה טובה" לפרשת השבוע - רעיון מן הפרשה, במבט עכשווי

- האם לדעתך הגליון מדבר אל הציבור ה"כלל - ישראלי" (לאו דוקא ה'דתי) ובמה.
- האם אתה עושה שימוש בחומרים וברעיונות שבגליון (דבר תורה בשולחן שבת, שיחות, שיעורים ועוד).
- האם גלשת לארכיון שלנו באתר פירסומא (או באתר 'בית זלצר') כדי למצוא גליונות ישנים (האם הגישה נוחה...)?
- אשמח לקבל רעיונות להרחבת מעגלי התפוצה של הקוראים.
- כל רעיון ותגובה, הערה או הארה נוספים, יתקבלו בברכה.
- בעזרתך ובשותפות אתך - הקורא, נוכל לעשות יחד, את "נקודה טובה", לטובה יותר....

בתודה, משה

מרכת "תחף שנה ומרכזותיה" וספת fe

משה רוט

מייל: rothmoshe@gmail.com.

ארכיון "נקודה טובה": <http://www.piruma.com/parasha.php?cat=261>

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל.

אהבת? הפץ בין חבריך.